

Internasjonale studenter i Norge

Kristin Vikan Sjurgard

Skriftserie 2023 nr 2

OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY
STORBYUNIVERSITETET

Internasjonale studenter i Norge

Kristin Vikan Sjurgard

SPS – SENTER FOR PROFESJONSSTUDIER

OsloMet – storbyuniversitetet

2023

CC-BY-SA versjon 4.0

OsloMet Skriftserie 2023 nr 2

ISSN 2535-6984 (trykt)

ISSN 2535-6992 (online)

ISBN 978-82-8364-471-5 (trykt)

ISBN 978-82-8364-472-2 (online)

OsloMet – storbyuniversitetet

Universitetsbiblioteket

Skriftserien

St. Olavs plass 4,

0130 Oslo,

Telefon (47) 64 84 90 00

Postadresse:

Postboks 4, St. Olavs plass

0130 Oslo

Trykket hos Byråservice

Trykket på Scandia 2000 white, 80 gram på materiesider/200 gram på coveret

Rapporten er kvalitetssikret av Lasse Holtar

Godkjent av Håvard Helland, Senter for profesjonsstudier

Forord

Denne rapporten er skrevet på oppdrag fra OsloMet - Storbyuniversitetet. Oppdraget består i å undersøke studenter i Norge og ved OsloMet – Storbyuniversitet med andre statsborgerskap enn norsk, ved å analysere registerdata fra Statistisk sentralbyrå. Kristin Vikan Sjurgard har tilrettelagt dataene, gjort alle analysene og skrevet teksten. Håvard Helland har vært prosjektleder. Vi takker Lasse Holtar for grundig gjennomlesning og nyttige kommentarer og innspill.

Oslo, februar 2023.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	5
Innledning	6
1 Studentene ved norske utdanningsinstitusjoner	8
1.1 Studentene på OsloMet	10
2 Internasjonale studenter velger naturvitenskapelige fag	13
2.1 På OsloMet velger studentene helsefag	14
3 Botid før opptak til høyere utdanning	15
4 Hvor mange av de internasjonale studentene kommer til Norge med utdanning som formål?	17
4.1 Innvandringsgrunn til studentene på OsloMet.....	18
5 Hva skjer med de internasjonale studentene dersom studieavgiften innføres?	19
Referanser	21

Tabeller

Tabell 1: Deskriptiv tabell. Alle studenter i Norge, etter statsborgerskap.....	8
Tabell 3: Verdensdel, alle internasjonale studenter fra tredjeland	10
Tabell 4: Deskriptiv tabell. Studenter på OsloMet, etter statsborgerskap	11
Tabell 5: Statsborgerskap, alle internasjonale studenter på OsloMet.....	11
Tabell 6: Verdensdel, alle internasjonale studenter fra tredjeland på OsloMet...	12
Tabell 7: Utdanningsretning, etter statsborgerskap	13
Tabell 8: Utdanningsretning på OsloMet, etter statsborgerskap	14
Tabell 9: Botid for internasjonale studenter, etter statsborgerskap.....	15
Tabell 10: Innvandringsgrunn, etter statsborgerskap.....	17
Tabell 11: Botid og innvandringsgrunn, alle tredjelandsstudenter	17
Tabell 12: Innvandringsgrunn for studenter på OsloMet, etter statsborgerskap .	18
Tabell 13: Botid og innvandringsgrunn, alle tredjelandsstudenter på OsloMet ...	18

Sammendrag

Denne rapporten presenterer noen kjennetegn ved internasjonale studenter i Norge, og skiller mellom statsborgere fra EØS-området/Sveits og statsborgere fra utenfor dette området, omtalt som tredjeland. Sammenlignet med studenter både med norsk og EØS-statsborgerskap, er studentene fra tredjeland eldre og har en jevnere kjønnsfordeling. En større andel av de internasjonale studentene velger også en naturvitenskapelig studieretning, mens både helse- og lærerutdanninger er mer populært blant norske statsborgere.

Internasjonale studenter fra tredjeland hadde i snitt bodd i Norge kortere enn studenter fra EØS-området, og en større andel hadde kommet til landet med utdanning som formål. Likevel viser rapporten at majoriteten av de internasjonale studentene opprinnelig kom til Norge av en annen grunn enn utdanning, og at de i gjennomsnitt hadde bodd i Norge i sju år før de begynte å studere her. Majoriteten har også bodd her i over tre år før opptak til høyere utdanning.

Enkeltlandene flest tredjelandsstudenter kommer fra er Syria, Kina og Iran. Men når man ser på fordelingen etter verdensdel er Asia klart det området flest studenter fra tredjeland kommer fra, tett etterfulgt av Europeiske land utenfor EØS og Afrika. Dette ligner situasjonen i Sverige før de innførte sin studieavgift for tredjelandsstudenter i 2011.

Innledning

I forbindelse med statsbudsjettet 2023 ønsker regjeringen nå at internasjonale studenter skal begynne å betale for å studere i Norge. I en pressemelding kom det frem at de ønsker å innføre studieavgift for alle studenter som kommer til Norge fra land utenfor EØS og Sveits fra og med høsten 2023, og som ikke er utvekslingsstudenter (regjeringen.no, oktober 2022). Samtidig er det et ønske om at flere utenlandsstudenter skal komme til Norge på utvekslingsavtaler, og derfor skjermes disse studentene fra den nye studieavgiften. Forsknings- og høyere utdanningsminister Ola Borten Moe trekker frem i pressemeldingen at det er behov for flere inntektskilder i høyere utdanning og at god kvalitet vil lokke internasjonale studenter til Norge på tross av avgiften. Videre sier han at dersom institusjonene kan rekruttere flere utenlandsstudenter enn anslått, vil dette øke inntektene og dermed kunne øke utdanningskapasiteten i Norge. Samtidig sier han at studieavgiften vil føre til færre studenter fra utlandet, og at dette er en tid hvor det er riktig å frigi studieplasser og studentbosteder til nordmenn som vil studere.

Denne rapporten vil presentere en deskriptiv analyse av studentene som var i gang med høyere utdanning ved norske utdanningsinstitusjoner i 2020, med særlig vekt på de internasjonale studentene. Rapporten skiller mellom norske statsborgere, studenter fra EØS-området og Sveits, og studenter fra utenfor EØS (ofte omtalt som tredjeland). Bakgrunnsinformasjon som kjønn, alder ved opptak til høyere utdanning og utdanningsretning presenteres først, og her vil også studentene med norsk statsborgerskap inkluderes. Videre vil rapporten ta for seg hvilke land og verdensdeler de internasjonale studentene kommer fra, hvor lenge de har bodd i Norge før de begynner å studere her, samt tall på hvor mange av dem som opprinnelig kom til Norge for å studere. Dette vil både presenteres for alle norske utdanningsinstitusjoner under ett, og også med egne underkapitler som presenterer de deskriptive analysene for OsloMet – Storbyuniversitetet spesielt. Kilde for datagrunnlaget er registerdata fra SSB, gjort tilgjengelig for arbeidet med denne rapporten fra prosjektet «Profesjonelle karrierer: Studier av rekruttering, studiegjennomføring og yrkeskarrierer».

Formålet med rapporten er å beskrive hva som kjennetegner de internasjonale studentene i Norge, og spesielt den gruppen som fremover skal begynne å betale for

høyere utdanning i Norge. Dette for å komme nærmere en forståelse av hva som vil skje med studentene når avgiften innføres i 2023. Avslutningsvis i rapporten vil de deskriptive analysene diskuteres opp mot resultatene fra innføringen av lignende avgifter i Sverige og Danmark. Det, sammen med kunnskap om de internasjonale studentene ved norske utdanningsinstitusjoner, kan gi noen indikasjoner på hva som kan skje dersom Norge velger å gjøre det samme, både på kort og på lengre sikt.

1 Studentene ved norske utdanningsinstitusjoner

Nærmere 300 000 studenter var i gang med høyere utdanning på bachelor- eller masternivå i Norge i 2020. Tabell 1 viser at omtrent 20 000 av disse studentene hadde utenlandsk statsborgerskap pr. 2021. Det er disse drøyt 20 000 studentene som er i fokus her, og eventuelle studenter som hadde utenlandsk statsborgerskap ved opptak til høyere utdanning og som siden har skiftet til norsk, vil dermed ikke inngå i gruppen «internasjonale studenter» i denne rapporten.

Tabell 1: Deskriptiv tabell. Alle studenter i Norge, etter statsborgerskap

	Tredjeland	Sveits/EØS-land	Norsk
TOTALT			
N= antall personer	9 927	10 263	276 094
Prosentandel	3.35	3.46	93.19
KJØNN			
Andel kvinner	50.22	64.04	60.33
ALDER			
Gjennomsnittsalder	30.2 år	29.5 år	27.2 år
Andel under 20	2.07	9.04	11.44
Andel 20-22	7.46	17.57	32.07
Andel 23-26	42.59	33.53	29.18
Andel over 30	47.88	39.86	27.31

Som tabell 1 viser, har halvparten av de internasjonale studentene i Norge statsborgerskap fra et EØS-land eller Sveits, mens den andre halvparten har statsborgerskap fra et land utenfor EØS-området, et såkalt tredjeland. Kvinneandelen er høyest for studentene fra EØS-området, og lavest for studentene fra tredjeland (henholdsvis 64 og 50 prosent). Gjennomsnittsalder ved opptak er ganske høy for alle tre grupper, men høyest for tredjlandsstudentene. 40 prosent av alle studenter fra EØS-området er over 30 år ved opptak, og nærmere halvparten av studentene fra tredjeland er over 30 år ved opptak til høyere utdanning.

Tabell 2: Statsborgerskap, alle internasjonale studenter i Norge

Statsborgerskap	Totalt
Sverige	8.95
Tyskland	7.08
Polen	5.94
Danmark	5.42
Syria	4.41
Kina	3.52
Litauen	3.06
Iran	2.87
Russland	2.84
Nederland	2.68
Andre land (144 nasjonaliteter)	53.03
N= antall personer	20 190

De internasjonale studentene i Norge hadde bakgrunn fra over 150 ulike land, både i og utenfor EØS-området. Tabell 2 viser en oversikt over de ti landene som flest internasjonale studenter hadde statsborgerskap fra. De største gruppene med internasjonale studenter i Norge var to EØS-land, nemlig Sverige og Tyskland (henholdsvis 9 og 7 prosent av alle internasjonale studenter). Blant landene utenfor EØS/Sveits, var statsborgerskap fra Syria og Kina det mest vanlige (henholdsvis 4 og 3,5 prosent av alle internasjonale studenter). Over halvparten av disse studentene hadde statsborgerskap fra et annet land enn de ti som er listet opp i tabellen.

Tabell 3: Verdensdel, alle internasjonale studenter fra tredjeland

Verdensdel	Andel	Totalt
Asia	54.18	5 378
Europa, ikke EØS	18.03	1 790
Afrika	15.04	1 493
Nord-Amerika	7.17	712
Sør-Amerika	4.44	441
Oseania	0.82	81
Statsløse	0.32	32
N= antall personer	100.00	9 927

Tabell 3 viser at over halvparten av alle studenter fra tredjeland kommer fra asiatiske land (54 prosent). En stor andel kommer også fra Afrika og europeiske land utenfor EØS-området (henholdsvis 15 og 18 prosent). 7 prosent kommer fra Nord-Amerika, mens 4 prosent kommer fra Sør-Amerika. Tabellen viser også at svært få av tredjelandsstudentene i Norge kommer fra Oseania (under 1 prosent) og at en enda mindre gruppe studenter er statsløse.

1.1 Studentene på OsloMet

Ovenfor har vi sett situasjonen i landets høyere utdanningsinstitusjoner sett under ett, og i det følgende ser vi nærmere på det samme på OsloMet. Tabell 4 viser antall og fordelinger etter kjønn og alder.

Tabell 4, under, viser kjønn og utdanning for både norske og internasjonale studenter på OsloMet. Det var omtrent 21 500 studenter på OsloMet i 2020, og 1580 av disse hadde utenlandsk statsborgerskap. Andelen studenter fra EØS- og fra tredjeland er nokså like. Som generelt ved norske utdanningsinstitusjoner er kvinneandelen høyest blant studentene fra EØS-land, og lavest blant studentene fra tredjeland (henholdsvis 76 og 56 prosent). Både kvinneandelen og gjennomsnittsalderen er noe høyere blant studentene på OsloMet enn ved norske læresteder sett under ett. Også på OsloMet er den lavest for de norske studentene, og høyest for de to gruppene internasjonale studenter. Gjennomsnittsalder ved opptak til høyere utdanning er omtrent 30 år for begge grupper også her.

Tabell 4: Deskriptiv tabell. Studenter på OsloMet, etter statsborgerskap

	Tredjeland	Sveits/EØS-land	Norsk
TOTALT			
N= antall personer	818	762	19 940
Prosentandel	3.80	3.54	92.66
KJØNN			
Andel menn	45.11	23.75	31.33
Andel kvinner	54.89	76.25	68.67
ALDER			
Gjennomsnittsalder	30.4 år	30.1 år	28.6 år
Andel under 20	3.18	12.60	11.70
Andel 20-22	8.92	16.93	26.18
Andel 23-26	37.90	25.98	27.70
Andel over 30	50.00	44.49	34.42

Tabell 5: Statsborgerskap, alle internasjonale studenter på OsloMet

Statsborgerskap	På OsloMet
Sverige	10.95
Syria	9.18
Polen	7.28
Danmark	4.62
Tyskland	4.56
Litauen	3.35
Filippinene	3.23
Nepal	3.23
Eritrea	3.10
Island	2.72
Andre land (86 nasjonaliteter)	47.77
N= antall personer	1 580

Tabell 5 viser de ti landene som flest internasjonale studenter på OsloMet hadde statsborgerskap fra. Studentene på OsloMet hadde bakgrunn fra nærmere 100 land, både i og utenfor EØS-området. Fra tabellen ser vi at, som i Norge generelt, kommer den største andelen av internasjonale studenter fra Sverige (11 prosent). En stor gruppe har også statsborgerskap fra Polen (7 prosent). Fra land utenfor EØS-området kom flest internasjonale studenter fra Syria og Filippinene (henholdsvis 9 og 3 prosent). OsloMet skiller seg fra norske utdanningsinstitusjoner som helhet ved å ha en større andel studenter fra Filippinene, Nepal, Eritrea og Island, og en lavere

andel studenter fra Kina, Iran, Russland og Nederland. Andelen internasjonale studenter, derimot, var ganske lik på OsloMet som totalt sett i Norge (omtrent 7 prosent totalt).

Tabell 6: Verdensdel, alle internasjonale studenter fra tredjeland på OsloMet

Verdensdel	Andel	Totalt
Asia	54.16	443
Afrika	20.17	165
Europa, ikke EØS	16.87	138
Sør-Amerika	4.03	33
Nord-Amerika	3.91	32
Oseania	0.49	4
Statsløse	0.37	3
N= antall personer	100.00	818

Tabell 6 viser hvilke verdensdeler studentene på OsloMet kommer fra. Også her kommer over halvparten fra Asia (54 prosent). Videre viser tabellen at en større andel studenter på OsloMet kommer fra Afrika, men at også her kommer en stor andel fra Europa utenfor EØS (henholdsvis 20 og 17 prosent). Andelen studenter på OsloMet fra både Nord- og Sør-Amerika er på fire prosent. Også på OsloMet er andelen studenter fra Oseania lav (under 1 prosent), mens en enda mindre gruppe studenter er statsløse.

2 Internasjonale studenter velger naturvitenskapelige fag

Tabell 7: Utdanningsretning, etter statsborgerskap

Utdanningsretning	Tredjeland	Sveits/EØS-land	Norsk
Naturvitenskapelige fag	34.20	22.58	17.08
Helse-, sosial- og idrettsfag	17.00	18.06	20.39
Humanistiske og estetiske fag	16.11	15.05	9.08
Økonomi og administrasjon	13.23	18.66	19.60
Samfunnsfag og juridiske fag	9.74	11.39	13.10
Lærerutdanninger og pedagogikk	6.57	11.93	17.27
Service-, samferdsel- og sikkerhetsfag	1.90	1.13	2.38
Primærnæringsfag	0.72	0.49	0.56
Uoppgitt	0.53	0.17	0.54
N= antall personer	9 927	10 263	276 094

For de internasjonale studentene, både fra utenfor og innenfor EØS, er naturvitenskapelige fag den mest populære utdanningsretningen. 34 prosent av studentene fra tredjeland, og 23 prosent fra EØS-området, har valgt en naturvitenskapelig retning. For gruppen med norsk statsborgerskap, derimot, gjelder dette kun 17 prosent av studentene. Den mest populære studieretningen for norske studenter var helse-, sosial- og idrettsfag (20 prosent). Tabell 9 viser at også blant internasjonale studenter var helsefagene populære (17 prosent av studentene fra tredjeland, 18 prosent av studentene fra EØS). Lærerutdanninger, på den andre siden, er et av de mest populære utdanningsretningene for norske studenter (17 prosent), men er valgt av en mye lavere andel av de internasjonale studentene (7 prosent av studentene fra tredjeland, 12 prosent av studentene fra EØS).

2.1 På OsloMet velger studentene helsefag

Tabell 8: Utdanningsretning på OsloMet, etter statsborgerskap

Utdanningsretning	Tredjeland	Sveits/EØS-land	Norsk
Helse-, sosial- og idrettsfag	38.26	30.18	32.66
Naturvitenskapelige fag	31.91	12.47	13.55
Lærerutdanninger og pedagogikk	13.45	27.03	31.47
Humanistiske og estetiske fag	8.68	13.25	7.30
Økonomi og administrasjon	5.38	11.42	3.01
Samfunnsfag og juridiske fag	2.08	5.12	5.62
Uoppgitt	0.24	0.52	0.39
N= antall personer	818	762	19 940

Tabell 8 viser at den mest populære utdanningsretningen på OsloMet, både blant norske og internasjonale studenter, er helse-, sosial- og idrettsfag (over 30 prosent i alle tre grupper). For studenter fra tredjeland er naturvitenskapelige fag også på OsloMet et av de mest populære utdanningsretningene (32 prosent), mens det nest mest populære valget for studenter fra EØS-området og Norge var lærerutdanninger og pedagogikk (henholdsvis 27 og 32 prosent). Få av studentene på OsloMet studerte samfunnsfag og juridiske fag, uavhengig av statsborgerskap, men det var et mindre populært valg for studenter fra tredjelandene enn for de andre.

3 Botid før opptak til høyere utdanning

Botid er her regnet som antall år mellom ankomst til Norge og opptak til høyere utdanning. Dette regnes i hele årstall, slik at dersom personen kom til Norge i desember og begynner å studere i august det påfølgende året rundes dette opp til en botid på ett år. I tabellen under presenteres både gjennomsnittlig botid i år, og prosentvis fordeling i fire grupper – botid i Norge før opptak på 0-2 år, 3-5 år, 6-10 år og på over 10 år. Informasjon om botid er ikke tilgjengelig for alle internasjonale studenter, og mangler for 765 av de i alt 20 190 studentene. 114 personer er også registrert med opptak til høyere utdanning før de er registrert som ankommet hit (med mellom ett og tre års negativ differanse). Her er botid før opptak satt til 0 år, slik at de altså regnes med i gruppen med botid på under 3 år i tabell 9.

Tabell 9: Botid for internasjonale studenter, etter statsborgerskap

	Alle studenter		Studenter på OsloMet	
	Tredjeland	Sveits/ EØS-land	Tredjeland	Sveits/ EØS-land
Gjennomsnittlig botid	4.5 år	8.7 år	5.7 år	10.8 år
Andel under 3 år	40.88	23.57	20.17	9.66
Andel 3-5 år	32.98	16.50	46.45	15.63
Andel 6-10 år	16.52	26.71	21.79	33.95
Andel over 10 år	9.62	33.22	11.58	40.77
N= antall personer	9 832	9 593	803	704

Hvor lenge de internasjonale studentene har bodd i Norge før de begynte å studere varierer fra 0 og helt opp til 54 år, med en gjennomsnittlig botid på 7 år. Tabellen viser at studenter fra EØS-området i gjennomsnitt har bodd lengre i Norge enn studentene fra tredjeland, men at over halvparten i begge grupper har en botid på over tre år. Dette gjelder både studenter generelt i Norge og på OsloMet.

Dersom vi først ser på alle internasjonale studenter i Norge under ett, viser tabell 9 at gjennomsnittlig botid for tredjlandsstudentene er 4,5 år, og nærmere 9 år for studentene fra EØS-området. 59 prosent av studentene fra tredjeland har en botid på over tre år og 76 prosent av studentene fra EØS har det samme. En botid på seks

år eller mer, derimot, er ikke like vanlig for studentene fra tredjeland (26 prosent). Andelen studenter fra EØS-området med så lang botid er derimot på hele 59 prosent.

Studentene ved OsloMet har i gjennomsnitt lengre botid enn studentene totalt sett i Norge. Tabellen viser at gjennomsnittlig botid for studenter fra tredjeland er på 5.7 år og på nærmere 11 år for studentene fra EØS. 80 prosent av studentene på OsloMet fra tredjeland har en botid på over tre år og 90 prosent av studentene fra EØS har det samme. En botid på seks år eller mer er mer vanlig for studentene på OsloMet enn totalt sett ved norske institusjoner, men fortsatt er andelen med så lang botid høyere for EØS-studentene (75 prosent) enn for studentene fra tredjeland (33 prosent).

4 Hvor mange av de internasjonale studentene kommer til Norge med utdanning som formål?

Innvandringsgrunn er grunnen til innvandring som oppgis til UDI, og gjelder førstegangsinvandrere med ikke-nordisk statsborgerskap. Grunnene kan være arbeid, familie, flukt, utdanning eller annet/uoppgitt.

Tabell 10: Innvandringsgrunn, etter statsborgerskap

	Tredjeland	Sveits/EØS-land	Totalt
Utdanning	44.42	13.00	28.45
Annen/ukjent grunn	55.58	87.00	71.55
N= antall personer	9 927	10 263	20 190

Tabell 10 viser at de fleste internasjonale studentene i Norge ikke har oppgitt utdanning som innvandringsgrunn (72 prosent). Blant studenter fra EØS-området er det kun 13 prosent som har utdanning som innvandringsgrunn, mens blant studentene med statsborgerskap fra et tredjeland gjelder dette 44 prosent. Det er altså færre enn halvparten av de internasjonale studentene som opprinnelig kom til Norge for å studere.

Tabell 11: Botid og innvandringsgrunn, alle tredjelandsstudenter

	Under tre år	3-5 år	6-10 år	Over 10 år
Utdanning	59.89	37.25	35.78	22.62
Annen/ukjent grunn	40.11	62.75	64.22	77.38
N= antall personer	4 019	3 243	1 624	946

Tabell 11 er en krysstabell for botid og innvandringsgrunn, og viser hvordan botid og innvandringsgrunn henger sammen for tredjelandsstudentene. Tabellen viser at jo lengre studentene har bodd her før opptak til nåværende studie, jo lavere er andelen som har oppgitt utdanning som sin innvandringsgrunn til Norge. 60 prosent av de med botid på under tre år kom hit for utdanning, mens under 40 prosent av de som

har bodd her mellom tre til fem år kom av samme grunn. Andelen med utdanning som innvandringsgrunn faller etter hvert som botiden øker.

4.1 Innvandringsgrunn til studentene på OsloMet

Tabell 12: Innvandringsgrunn for studenter på OsloMet, etter statsborgerskap

	Tredjeland	Sveits/EØS-land	Totalt
Utdanning	27.38	8.40	18.23
Annen/ukjent grunn	72.62	91.60	81.77
N= antall personer	818	762	1 580

Tabell 12 viser at også på OsloMet er det få studenter som har utdanning som innvandringsgrunn (18 prosent), enda færre enn totalt sett ved norske utdanningsinstitusjoner. Blant studentene fra EØS-området er det kun 8 prosent som har utdanning som innvandringsgrunn. Og blant studenter fra tredjeland er det 27 prosent som har oppgitt utdanning som innvandringsgrunn.

Tabell 13: Botid og innvandringsgrunn, alle tredjelandsstudenter på OsloMet

	Under tre år	3-5 år	6-10 år	Over 10 år
Utdanning	59.88	17.16	27.43	16.13
Annen/ukjent grunn	40.12	82.84	72.57	83.87
N= antall personer	161	373	175	93

Tabell 13 er en krysstabell for botid og innvandringsgrunn for studentene på OsloMet. Igjen viser tabellen at det er et klart skille mellom botid over og under tre år. Det er en mye høyere andel av studenter med kort botid (under tre år) før opptak til nåværende utdanning som også har utdanning som innvandringsgrunn. Blant studentene på OsloMet er det rundt 80 prosent av studentene med en botid over tre år som har en annen innvandringsgrunn enn utdanning.

5 Hva skjer med de internasjonale studentene dersom studieavgiften innføres?

Tabellene ovenfor har vist hvordan studentsammensetningen ved høyere utdanningsinstitusjoner i Norge, og spesifikt på OsloMet, var i 2020. Det sier litt om hvem studentene fra tredjelandene er nå, før studieavgiften innføres.

Tredjelandstudentene i Norge er en sammensatt gruppe studenter, noen med kort botid og som innvandrer for å studere, mens andre har hatt lengre botid før utdanning og kommer til Norge av andre grunner enn utdanning – som flukt eller familie. Noen av studentene har betalingsvilje og -mulighet til å dra utenlands for å studere, mens andre ikke kan dra til de utdanningsinstitusjonene som lokker mest. Disse ulike gruppene tredjeland-studenter vil mest sannsynlig påvirkes ulikt av en studieavgift. Og selv om ikke det nye forslaget om studieavgift vil ha tilbakevirkende kraft, kan tallene fra 2020 si noe om hvem vi eventuelt ikke vil se i høyere utdanning i Norge dersom studieavgiften kommer allerede fra høsten 2023.

Enkle markedsmodeller tilsier at når prisen går opp, vil etterspørselen i hvert fall på kort sikt gå ned, alt annet likt. Det er imidlertid tenkelig at det både kan endres over tid og at etterspørselsnedgangen kan variere mellom grupper. Den ene «gruppen» tredjelandstudentene er de med kort botid og/eller utdanning som innvandringsgrunn. Med innførselen av studieavgiften vil norske utdanningsinstitusjoner nå konkurrere om disse studentene i et internasjonalt utdanningsmarked. For å forstå hva som vil skje med studentsammensetningen og rekrutteringen til norske utdanningsinstitusjoner på kort sikt kan vi se til Sverige, og på hva som skjedde etter at de innførte en lignende studieavgift i 2011. Studentsammensetningen i Sverige før avgiftsinnføringen var mer eller mindre lik dagens sammensetning i Norge. Som her kom den klart største gruppen helgradsstudenter i Sverige fra Asia, etterfulgt av Europa utenfor EØS og Afrika. Det påfølgende semesteret, etter at Sverige innførte sin studieavgift, gikk andelene studenter fra hvert av disse områdene ned med mellom 70 og 80 prosent (Bryntesson & Börjesson, 2019, s. 22). Man så også at antallet studenter fra alle verdensdeler gikk ned, men at antallet studenter fra rikere, kristne og politisk frie land gikk mindre ned enn den gjennomsnittlige gruppen som helhet (Bryntesson &

Börjesson, 2019, s. viii). Det er rimelig å anta at man på kort sikt vil se en lignende effekt også ved norske utdanningsinstitusjoner etter en lignende avgift.

I land som ligner Norge på mange områder har antall studenter fra tredjeland på lengre sikt tatt seg opp til tidligere nivåer. Danmark innførte sin studieavgift for tredjelandsstudenter allerede i 2006, og opplevde et lignende bortfall av tredjelandsstudenter. Der var imidlertid antallet studenter fra tredjeland tilbake på gammelt nivå allerede etter tre år, grunnet utviklingen av stipender, markedsføring og tilpasningen i studentmarkedet (Oxford Research, 2013, s. 33-34). Samtidig så man at når Sverige og Danmark innførte studieavgift økte antallet tredjelandsstudenter i Norge (Oxford Research, 2013, s. 37). Og en stor andel av disse studentene, som kom til Norge med utdanning som formål, ble igjen for å jobbe i det norske arbeidsmarkedet (Tronstad og Andreassen, 2019, s. 4). Slik kan Norge ha hatt en økonomisk gevinst av å, sammen med Island, fortsette å være avgiftsfrie i Norden. Når Norge nå igjen skal konkurrere på lik linje som andre land med studieavgift, vil kvalitet være avgjørende for å rekruttere de studentene som kommer på grunn av utdanning. Spesielt med tanke på konkurranseulempen de nordiske landene har med blant annet språk, klima, bosteds- og arbeidsmarked (Bryntesson & Börjesson, 2019, s. 66).

Hva som eventuelt vil skje med studentene fra tredjeland dersom studieavgiften innføres høsten 2023 er et empirisk spørsmål som denne rapporten ikke kan besvare. Det trengs mer forskning på hva de faktiske utgiftene og inntektene forbundet med å la tredjelandsstudenter studere avgiftsfritt i Norge er, både for enkeltpersoner, utdanningsinstitusjonene og for samfunnet som helhet.

Referanser

Bryntesson, A. & Börjesson, M. (2019:4). *Internationella studenter i Sverige*.

<https://www.delmi.se/en/publications/report-and-policy-brief-2019-4-international-students-in-sweden-before-and-after-the-introduction-of-tuition-fees/>

Oxford Research. (2013). *TemaNord 2013:516: Tuition Fees for International Students: Nordic Practice*. København: Nordiska Ministerrådet

Regjeringen.no (2022, oktober). Utanlandske studenter skal betale for å studere i Noreg. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/utenlandske-studenter/id2930852/>).

Tronstad, K. R. & Andreassen, K. K. (2019). Rekordhøy studentinnvandring til Norge. *Samfunnsspeilet*, 1, 2-6. Hentet fra <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/attachment/100635?ts=13d35237cd8>

POSTADRESSE:

OsloMet – storbyuniversitetet
Pilestredet 46
Postboks 4, St. Olavs Plass
0130 Oslo

OsloMet Skriftserie 2023 nr 2

ISSN 2535-6984 (trykt)
ISSN 2535-6992 (online)
ISBN 978-82-8364-471-5 (trykt)
ISBN 978-82-8364-472-2(online)